Utlåtande GrUU 54/2025 rd– LM 22/2025 rd

Grundlagsutskottet

Lagmotion med förslag till lag om säkerhetsskydd i riksdagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Lagmotion med förslag till lag om säkerhetsskydd i riksdagen (LM 22/2025 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- utskottsråd Sami Manninen, riksdagens kansli
- säkerhetschef Aleksi Hosioja, riksdagens kansli
- referendarieråd Jarmo Hirvonen, riksdagens justitieombudsmans kansli
- professor Tuomas Ojanen
- professor Veli-Pekka Viljanen.

LAGMOTIONEN

I lagmotionen föreslås det att det stiftas en ny lag om säkerhetsskydd i riksdagen. Syftet är att ersätta den gällande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

I lagmotionen ingår ett avsnitt om lagförslagets förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen. I lagmotionen framförs uppfattningen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det anses dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Det föreslås i lagmotionen att bestämmelserna ses över bland annat i fråga om de områden och personer som lagen gäller, tillåtna metoder för kroppsvisitation, kontroll av post och andra försändelser, avlägsnande av personer från skyddsområdet, teknisk övervakning och maktmedelsredskap. Förslaget innehåller också nya bestämmelser om ingripande i ett obemannat luft-

fartygs färd och om personskyddsuppgifter. Lagmotionen innehåller en bedömning av lagförslagets förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen, där propositionen har bedömts på behörigt sätt med avseende på de bestämmelser i grundlagen som hänför sig till den. Grundlagsutskottet kan i stora drag instämma i det som sägs i motionen. Utskottet fäster dock uppmärksamhet vid vissa konstitutionella omständigheter som kompletterar och betonar det som sägs i lagmotionen.

(2) Vid bedömningen av lagmotionen är det av betydelse att representativ demokrati och riksdagens ställning som högsta statsorgan hör till grundvalen för Finlands statsskick (GrUU 14/2018 rd, s. 10). Lagen om säkerhetsskydd i riksdagen har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 3/2008 rd). Enligt grundlagsutskottet är det klart att den ”omedelbara närhet” till riksdagens fastigheter och andra lokaler som skyddsområdet omfattar måste bedömas på ett annat sätt än i de tidigare bedömningskonstellationer (GrUB 3/2008 rd, s. 3/I). Enligt grundlagsutskottet skulle särskild hänsyn tas till riksdagens säkerhetsbehov och betydelse som högsta statsorgan samt riksdagshusets symbolvärde och storlek (jfr GrUU 1/2008 rd, s. 3/I). Grundlagsutskottet anser att bedömningen av det aktuella lagförslaget fortfarande bör utgå från att syftet med lagen är att skydda arbetet i riksdagen och sörja för att säkerhet och ordning upprätthålls i riksdagen och i riksdagens ämbetsverk i riksdagens fastigheter. Grundlagsutskottet anser att det vid bedömningen av lagförslaget är av betydelse att regleringen gäller särskilda bestämmelser om tryggande av det högsta statsorganets verksamhet.

(3) Den gällande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen tillämpas enligt dess uttryckliga bestämmelse inte på riksdagsledamöter. Enligt 2 § 2 mom. tillämpas endast lagens bestämmelser om teknisk övervakning och övervakning av särskilda säkerhetsrum på riksdagsledamöter. Den fortlöpande tekniska övervakning som avses i 15 § kan enligt motiven i motionen (s. 30) inte heller genomföras så att den endast gäller exempelvis personer som besöker riksdagen. Enligt motiven (s. 30) är det nödvändigt att bestämmelsen i 16 § om övervakning av särskilda säkerhetsutrymmen med hänsyn till dess syfte tillämpas också på riksdagsledamöter. Grundlagsutskottet anser att en utvidgning av tillämpningen av dessa bestämmelser till att omfatta riksdagsledamöter inte på ett betydande sätt ingriper i riksdagsledamöternas verksamhet och inte utgör något sådant hinder för skötseln av uppdraget som riksdagsledamot som avses i 30 § i grundlagen.

(4) Propositionen innehåller ett nytt förslag till bestämmelse om personskyddsuppgifter jämfört med den gällande regleringen. Enligt den föreslagna 18 § är en förutsättning för en personskyddsuppgift att det är fråga om att skydda säkerheten för en riksdagsledamot eller en gäst i riksdagen som behöver särskilt skydd. Grundlagsutskottet noterar att utförandet av en personskyddsuppgift förutsätter att man i situationen har identifierat ett uttryckligt behov av särskilt skydd för en riksdagsledamot eller en riksdagsgäst och ett uttryckligt beslut om personskydd av riksdagens säkerhetsdirektör (se motionen s. 25). När det gäller det område i vilket den föreslagna 18 § ska tillämpas noterar grundlagsutskottet att bestämmelsen om tillämpningsområde i 2 § 3 mom. är tämligen vag, bedömd med hänsyn till 18 § i lagförslaget. Enligt den föreslagna bestämmelsen om tillämpningsområde tillämpas lagens bestämmelser om personskyddsuppgifter också på andra ställen i Finland än inom skyddsområdet eller ett tillfälligt skyddsområde, och den föreslagna bestämmelsen i sig innehåller de facto ingen avgränsning av området. Enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis är utgångspunkten att uppgifter och befogenheter som hör till polisen anvisas andra myndigheter endast i undantagsfall och på särskilda grunder (t.ex. GrUU 67/2016 rd, s. 3).

(5) Enligt utredning till grundlagsutskottet är avsikten inte att frångå denna utgångspunkt i fråga om den personskyddsuppgift som ingår i lagen om säkerhetsskydd i riksdagen. Grundlagsutskottet anser att det med beaktande av regleringssammanhanget inte finns några konstitutionella hinder för att uppgifter som hör till personskyddet enligt 18 § i lagförslaget utförs också någon annanstans i landet än inom de skyddsområden som avses i den föreslagna lagen. Grundlagsutskottet anser dock att förvaltningsutskottet av konstitutionella skäl ännu bör bedöma möjligheterna att precisera det materiella tillämpningsområdet för befogenheterna att utföra personskyddsuppgifter. För preciseringen talar att upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet i riket enligt polislagen i första hand är en uppgift för polismyndigheterna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 28.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Wille Rydman saf
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Mira Nieminen saf
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Onni Rostila saf
medlem Ville Skinnari sd
medlem Henrik Vuornos saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Koskentausta.